

UDK 27-725-584:340-34
Pregledni članak
Primljeno: 8. 2. 2010.
Prihvaćeno: 22. 9. 2010.

SVEĆENIČKA DUHOVNOST – INTEGRATIVNI ČIMBENIK SVEĆENIČKOG IDENTITETA

Mijo NIKIĆ

Filozofski fakultet Družbe Isusove
Jordanovac 110, Zagreb
mnikic@fdi.hr

Sažetak

Autor počinje citatom pape Benedikta XVI.: »Bog je jedino bogatstvo koje ljudi žele pronaći u svećeniku.« Svećenik je, prije svega čovjek Božji, »drugi Krist« na Zemlji. Da bi ljudi, kojima je poslan, mogli u njemu vidjeti Boga, svećenik mora biti jak duhom. Autor govori o duhovnosti u sklopu cjelokupnog identiteta osobe koja djeluje na tjelesnoj, psihičkoj, društvenoj te duhovnoj razini. Duhovna dimenzija osobnosti čini krunu identiteta svake osobe. Po toj dimenziji osoba ima sposobnost uspostaviti odnos s Apsolutnim i čuti Božji glas u svojoj savjesti. Svećenička duhovnost, kao otvorenost prema Apsolutnome jest najvažniji integrativni čimbenik svećeničkog identiteta. U identitet svećenika uključeno je najprije ono biti čovjek, zatim biti pozvan, posvećen i poslan od Boga u Crkvi koja podjeljuje sakrament svećeničkog reda. Svećenički identitet je tako obilježen Kristom da se može reći kako svećenik u svome apostolatu djeluje *in persona Christi*. Duh Sveti koji djeluje u svećeničkoj duhovnosti izgrađuje u svećeniku lik Isusa Krista. U drugom poglavlju autor raznim navodima iz crkvenih dokumenata i nauka nekih teologa dokazuje da svećenička duhovnost živi od sakramentalne milosti. Nadalje, autor govori o svećeničkoj duhovnosti koja se hrani riječju Božjom, molitvom, poslušnošću Bogu i vjernošću celibatu. Na koncu autor donosi dva primjera svetih svećenika, stvarnih specijalista u duhovnom životu. To su sveti Ivan Vianney, zaštitnik svećenika i blaženi Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup.

Ključne riječi: duhovnost, svećenik, identitet svećenika, integracija, milost, sakramenti, pastoral, duhovni život.

Uvod

Čini mi se najprikladnije početi ovaj članak riječima sadašnjeg pape Benedikta XVI.: »Bog je jedino bogatstvo koje ljudi žele pronaći u svećeniku«.¹ Svećenik je, prije svega čovjek Božji, i – koliko god se to čini neprimjereno – ipak smijemo reći, svećenik je drugi Krist na Zemlji. Da bi ljudi, kojima je poslan, mogli u njemu vidjeti Boga, doživjeti ljubav Kristovu i osjetiti snagu Duha Svetoga, svećenik mora biti jak duhom, mora se, prije svega odlikovati duhovnošću koja ga potiče i osposobljava za svetost života. U njemu mora biti vidljiv život milosti Božje.²

Duhovna dimenzija sastavni je i najvažniji čimbenik identiteta svake osobe. »Duhovnost je, promatrana s kršćanske točke gledišta, poistovjećivanje (koincidencija) ljudskog duha s božanskim Duhom.«³ Čovjek po svojoj razumskoj naravi posjeduje duh kojim može komunicirati s božanskim Duhom. Čovjek može oslušivati i čuti glas Božji jer ga je sam Bog obdario tim duhom budući da ga je stvorio na svoju sliku. Duhovnost promatrana s akademske ili znanstvene točke gledišta može se definirati kao »znanost o duhovnom životu gledanu bilo u njegovu teološkom opsegu bilo u svim njegovim pojavnim opsezima«⁴. Duhovnost kao otvorenost prema Apsolutnom i čežnja za Bogom odnosi se na sve ljude. Na poseban način, duhovnost je srce, srž, bit identiteta svakog svećenika. Moja teza, koju želim iznijeti u ovom članku glasi da je svećenička duhovnost integrativni čimbenik svećeničkog identiteta. To znači da je duhovnost jednog svećenika ona snaga koja mu pomaže da sve ono što mu se događa u osobnom životu i pastoralnom radu stavi na svoje pravo mjesto, odnosno da to zrelo i skladno integrira u svoju osobnost. Duhovnost se odnosi na unutarnji prostor osobe i ona omogućuje čovjeku stupiti u dodir sa samim sobom, s onim svojim ja koje vjeruje, nada se i ljubi. Duhovnost obuhvaća onaj prostor života i osobnosti u kojem Božji Duh dodiruje čovjekov duh, objavljuje mu svoju volju i potiče ga na potpuno predanje Bogu. Čovjekova jakost je u jakosti njegova duha. Životinja je jaka na području instinktivnog života i njoj urođeni instinkti pomažu da pod svaku cijenu preživi. Čovjekovu duhu nije glavni cilj preživjeti, nego ponovno se roditi. Instinkti i emocije vide samo

¹ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, Zagreb, 2009., 5.

² U svom Nagovoru Božjem narodu, 22. XII. 2006. godine, papa Benedikt XVI. je, govoreći o svećeniku kao slici Božje vidljivosti, rekao: »Ovo je središnja zadaća svećenika: Boga donijeti ljudima. Jamačno, može je ostvariti samo ako i on sam dolazi od Boga, ako živi s Bogom i od Boga«; BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 8.

³ Stefano De FIORES, *Spiritualità contemporanea*, u: Stefano De FIORES – Tullo GOFFI (ur.), *Nuovo dizionario di spiritualità*, Cinisello Balsamo (Milano), 1989., 1525.

⁴ Atanazije J. MATANIĆ, *Uvod u duhovnost*, Zagreb, 1994., 44.

u horizontima ovoga svijeta; ljudski duh se usuđuje prijeći granice pojavnoga i vidljivoga te se uputiti prema vječnom i nevidljivom. Zdrava i jaka duhovnost prihvaća patnju i radost, uspjeh i neuspjeh, siromaštvo i bogatstvo, život i smrt i sve to uključuje u plan ostvarenja sebe po volji Božjoj. Na taj se način svećenička duhovnost manifestira kao najjači integrativni čimbenik u procesu stvaranja i rasta svećeničkog identiteta kako ga je Bog, a ne samo čovjek zamislio.

Svećenička duhovnost je najdublja istina o svećeniku. A ona glasi da je svećenik čovjek uzet iz naroda, pozvan od Boga, posvećen snagom sakramentalne milosti svećeničkog reda u okrilju Crkve i po djelovanju Duha Svetoga te poslan da u ovome svijetu nastavi Kristovo djelo naviještanja evanđelja u radu za kraljevstvo Božje. Papa Ivan Pavao II. u svojoj enciklici *Pastores dabo vobis*, kaže da »duhovni život službenika Novoga zavjeta treba biti obilježen ovim temeljnim stavom služenja narodu Božjemu...«⁵. Svećenik djeluje *in persona Christi*. Papa Benedikt XVI. kaže da »svećenik svoje 'ime', to jest svoj identitet, dobiva od Krista. Sve ono što čini, čini u njegovo ime. Njegovo 'ja' postaje potpuno relativno u odnosu na Isusovo 'ja'«⁶. Ideal je postići takav stupanj identifikacije s Kristom da mogne, poput sv. Pavla apostola, reći: »Ne živim više ja, nego Krist živi u meni« (Gal 2, 20). To je pravi identitet autentičnog svećenika. Da bi to mogao postići, on mora biti duhovan, on se mora odlikovati u svojoj svećeničkoj duhovnosti.⁷ Identitet svećenika čini njegova osobnost i njegovo poslanje. Po sakramentu svetog reda svećenik biva posvećen Bogu i osposobljen da na njemu svojstven način privodi ljude Bogu. Njegovo poslanje je neodvojivo od njegova identiteta. Ono što svećenik jest, pokazuje se i dokazuje u onome što on radi za Boga i ljude.

Svećenička duhovnost – shvaćena kao otvorenost vlastitog srca, dakle onoga što čovjek najviše jest, prema Apsolutnoj istini i ljubavi – ima svoj izvor i uvir u Bogu Ocu, izvoru svakog dobra. Nadalje, ona treba biti osobno doživljena kao potpuno opredjeljenje za Isusa Krista i predanje svega sebe Kristu u naviještanju njegova evanđelja i u radu za njegovo kraljevstvo. Konačno, svećenička duhovnost je radikalno posvećenje sebe Duhu Svetome koji ostvaruje volju Božju u poniznom srcu koje je otvoreno Bogu. Duh Sveti razlijeva ljubav

⁵ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis – Dat ću vam pastire. Apostolska postsinodalna pobudnica kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formacija) u sadašnjim prilikama* (25. III. 1992.) Zagreb, 1992., br. 21.

⁶ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 16 (Homilija, 3. V. 2009.).

⁷ Portret svećenika dao je i papa Benedikt XVI. koji kaže da je svećenik »čovjek molitve, čovjek opraštanja, čovjek koji prima i slavi sakramente kao čine molitve i susreta s Gospodinom. On je čovjek ljubavi-karitasa, življenoga i ostvarenoga. I tako sva jednostavna djela razgovora, susreta, svega onoga što se mora činiti postaju duhovni čini u zajedništvu s Kristom«; BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 36 (Nagovor, 22. II. 2007.).

Božju u naša srca, kako nas naučava sv. Pavao u svojoj Poslanici Galaćanima (5.5). Duhovni život je primarno život Duha Svetoga u duši svakog vjernika, pa tako i svećenika.

Čovjek je stvoren na sliku Božju, a Bog je dinamizam ljubavi koja prožima sve tri božanske osobe. Bog je Trojstvo i sve što je Bog stvorio nosi u sebi pečat tog Presvetog Trojstva.⁸ Vrhunac stvaranja je čovjek, a najsvetiji poziv i najvažnije poslanje koje na ovome svijetu može imati jedan čovjek je svećeničko zvanje i apostolsko poslanje. To je, prije svega dar Božji, a tek onda odgovor čovjeka. Svećeničko poslanje sastoji se u naviještanju istine o Bogu i o čovjeku. A to konkretno znači naviještati Isusa Krista, Spasitelja svijeta koji je jedno s Ocem (»Ja i Otac jedno smo«) i jedno s nama (»nama u svemu sličan, osim u grijehu«). Svećenička duhovnost shvaćena i življena kao potpuno predanje Kristu iz čiste ljubavi najbolji je integrativni čimbenik svećeničkog identiteta. Samo život u Kristu, po Kristu i za Krista otkriva čovjeku njega samoga. Isus Krist je čovjeku otkrio čovjeka.⁹ Zato je i svećenička duhovnost u biti Isusova duhovnost. U tom smislu je i svaki svećenik *alter Cristus*. Svećenička duhovnost, kad je autentično življena, ima moć integrirati sve vidove svećeničkog života i usmjeriti ih prema izgradnji svećeničkog identiteta kako ga je Bog zamislio.

1. Duhovnost u sklopu cjelokupnog identiteta osobe

Čovjek kao osoba posjeduje četiri osnovne razine osobnosti. To su: tjelesna, psihička, društvena i duhovna. Mi ovdje govorimo o duhovnoj dimenziji svećeničkog života, ali da ju pravo shvatimo, ne smijemo je nikada izolirati od drugih dimenzija čovjekove osobnosti. Osnovni i općeprihvaćeni princip djelovanja milosti Božje u čovjeku glasi: *Gratia supponit et perficit naturam* (Bog poštuje narav svojih stvorenja). U tom smislu se može reći da autentična duhovnost uvijek računa na tjelesnu, psihičku i društvenu dimenziju osobnosti. U velike nevolje upada osoba kad zanemari bilo koju dimenziju svoje osobnosti.

⁸ »Novi život kršćanina stalno je ovisan o Ocu, Sinu i Duhu. Poznata je nazočnost trinitarne dimenzije u svim pavlovskim opisima kršćanskog iskustva. Darovi, karizme, ali također i normalni stavovi proizlaze od triju božanskih osoba«; Pietro ROSSANO-GIANFRANCO – Ravasi-Antonio GIRLANDA (ur.), *Nuovo dizionario di teologia biblica*, Cinisello Balsamo (Milano), 1988.,1670.

⁹ »Misterij čovjeka postaje doista jasan jedino u misteriju utjelovljene Riječi. Adam, prvi čovjek, bio je naime slika onoga koji je imao doći, Krista Gospodina. Krist, novi Adam, objavljujući misterij Oca i njegove ljubavi potpuno otkriva i čovjeka njemu samome te mu objavljuje uzvišenost njegova poziva«; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. XII. 1965.), br. 22, u: *Dokumenti*, Zagreb, 1970. (dalje: GS).

Mi ljudi nismo anđeli i to ne trebamo ni biti. Mi smo cjelina ili jedinstvo duše i tijela. S pravom je rekao Pascal da se osoba vrlo lako demonizira kad se prebaci u duhovnu dimenziju koja ne prihvaća tjelesnost, emocije i društveni život, odnosno druge ljude. Prava duhovnost je uvijek utjelovljena duhovnost, a to znači otvorena prema istini i zato ne bježi u iluzije, ne bježi od tijela, emocija i od drugih ljudi, nego ih prihvaća, integrira, prožima Duhom Božjim koji u nama ostvaruje svoj plan.

Po svojoj tjelesnoj dimenziji čovjek je smrtno biće. »Čovjeku je određeno jednom umrijeti, a onda dolazi sud« (Heb 9, 27). Međutim, po svojoj tjelesnoj komponenti čovjek je vidljivo biće, on može komunicirati s drugima, njegov duh izražava svoje želje i potrebe preko tjelesnih organa. Prema Božjem planu, ljudsko tijelo će se opet združiti s dušom o uskrsnuću mrtvih, a kad su u pitanju istinski vjernici, njihovo tijelo će po uskrsnuću biti proslavljeno. Zato je važno da se tijelo u ovom životu podvrgava duhu, odnosno da poštuje Božji zakon i njegovu volju.

Psihička dimenzija osobnosti, između ostalog, uključuje također emocije kao pokretačku snagu djelovanja. Sve što je čovjek doživio, sve bolne i radosne emocije, sve traume kao i potisnuti konflikti »usklađeni« su u afektivnoj memoriji odakle vrše veliki pritisak na sve što osoba čini, na način kako razmišlja i donosi svoje stavove, a da toga često nije ni svjesna. Potisnute psihičke traume »zamrznute« u podsvijesti, izvor su raznih simptoma psihičkih bolesti i psihosomatskih oboljenja. Nerazriješeni potisnuti psihički konflikti i traume velika su zaprjeka autentičnom življenju duhovne dimenzije osobe.

Društvena dimenzija osobnosti izražava se ponajviše u međuljudskim odnosima te u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji. Čovjek je po svojoj naravi društveno biće i u njegovu identitetu je uključena potreba i sposobnost stvaranja dobrih međuljudskih odnosa. Da bi osoba mogla dobro i zrelo funkcionirati na ovoj razini, ona mora najprije dobro sebe poznavati, sebe prihvaćati i biti spremna na promjenu kako bi to isto mogla tražiti od drugih osoba s kojima živi i komunicira. Na ovoj razini osoba se ostvaruje kad iz nesebične ljubavi služi drugima. Da bi to mogla činiti potrebno je imati jaku duhovnu dimenziju.¹⁰

Duhovna dimenzija osobnosti čini krunu identiteta svake osobe. Po toj duhovnoj dimenziji osoba ima sposobnost uspostaviti odnos s Apsolutnim, čuti Božji glas u svojoj savjesti, doživjeti osjećaj slobode, donijeti slobodnu odluku, djelovati razumno i odgovorno. Zahvaljujući svojoj duhovnoj strukturi

¹⁰ Poziv na ljubav koja treba služiti drugima uputio je Isus svojim učenicima: »Ovo je zapovijed moja: ljubite jedan drugoga kao što sam ja ljubio vas!« (Iv 15,12).

čovjek može primiti milost Kristovu i u svojoj slobodi na nju odgovoriti.¹¹ Konačno, snagom duhovne dimenzije, osoba može autentično voljeti te dati i svoj život za ideale koje percipira i za koje se odlučuje zato što je i duhovno biće. Isus je svojim riječima najavio i svojim primjerom potvrdio ovu istinu: »Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti vlastiti život za svoje prijatelje« (Iv 15,13).

Religioznost definirana kao »čovjekov osjećaj za sveto i božansko«¹² uključuje u sebi duhovnost kao specifični izraz spomenute religioznosti. Duhovnost u širem smislu riječi možda je najbolje definirati kao »sustavne postupke kojima religiozni čovjek interiorizira duhovna i moralna načela svoje religije«¹³. U tom smislu ona je najvažniji integrativni čimbenik identiteta svake osobe. To znači da čovjek sposobnošću i snagom svoga duha koji traži konačnu istinu i najveće dobro, prepoznaje što je dobro i što mu koristi za ostvarenje sebe i svojih ideala, odnosno što je zlo i što bi ga moglo degradirati kao osobu koja svoju konačnu sreću može naći samo u Bogu.

Duhovnost shvaćena kao otvorenost ljudskog duha prema Apsolutnom Duhu ili Bogu, glavni je uvjet rasta i dozrijevanja čovjeka kao osobe. Ta otvorenost ljudskog duha prema Bogu, shvaćena u smislu teologije Karla Rahnera kao vrhunaravni egzistencijal, preduvjet je mogućnosti ljudske spoznaje i moralnog djelovanja. Ljudski duh, odnosno duhovna dimenzija osobe prepoznaje, prihvaća i usmjeruje sve druge stvarnosti s kojima se čovjek susreće i koji se pojavljuju na horizontu njegove ličnosti i njegova sveukupnog života. Duhovnost svake osobe, glavni je integrativni čimbenik njegove osobnosti. Kod laika je to duhovnost koja je primjerena laičkom staležu, a kod svećenika je to svećenička duhovnost koju treba hraniti i podržavati kako bi ona mogla voditi prema svetosti samog svećenika a i drugima pokazivati pravi put do njihove konačne sreće u Bogu.¹⁴

¹¹ »Duhovna struktura čovjeka nije nastala odozdo, kao što je psihofizička struktura čovjekova. Bog je stvorio čovjeka od praha zemaljskoga, možda i od životinje. Bit čovjeka je da nije životinja, da nema ništa od životinje u tom smislu. On je od Boga dobio svoju bit, Bog je udahnuo u njega svoj životvorni dah. Tada je čovjek postao živa duša, ima besmrtnu dušu i sad je živo biće. Otada čovjek duhovnu razinu ne može liječiti, niti sebi pomoći odozdo, ne mogu ga liječiti ni liječnici i ni psihijatri, nego samo Duh Sveti i Bog. Mi smo, zapravo, duhovni ljudi. Ako se pitamo što je to duhovna razina, to je prvenstveno moja osobnost, koja se u trenutku začeća dobiva. Otac i majka mi daju samo psihofizičku strukturu, a Bog mi udahnuje moju osobnost«; Tomislav IVANČIĆ, »Svećenička duhovnost – temelj svakog pastoralnog plana«. Predavanje održano na 40. Svećeničkom danu Zadarske nadbiskupije: <http://zadar.hbk.hr/vjesnik/2001/7-8/vjesnik7-8.html>, 10. I. 2010.

¹² Adalbert REBIĆ (ur.), *Opći religijski leksikon*, Zagreb, 2002., 806.

¹³ *Isto*, 214.

¹⁴ »Svećenici postizavaju svetost na vlastit način tako što svoje dužnosti vrše iskreno i neumorno u Kristovu Duhu«; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis. Dekret o službi i životu prezbitera* (7. XII. 1965.), u: *Dokumenti*, Zagreb, 1970., br.13 (dalje: PO).

2. Svećenička duhovnost u službi izgradnje svećeničkog identiteta

Duhovni život je primarno unutarnji život milosti, život što ga Duh Sveti pokreće i nosi u duši čovjeka. Duh Sveti svojom božanskom snagom razbuhtava plamen milosti posvetne koju je kršćanin primio u sakramentu krštenja. U duhovnom životu jednog svećenika ili redovnika, Duh Sveti čini to isto – rasplamsava vatru božanskog života koja je zapaljena u duši u času krštenja. Obraćajući se đakonima koje je zareadio za svećenike u Zagrebačkoj katedrali 18. lipnja 2005. godine, zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić naglasio je mladomisnicima da će Duh Sveti biti njihova snaga i utjeha u svećeničkoj službi koju započinju: »Duh će prožeti vaše biće oblikujući ga u Krista, Glavu i Pastira Crkve, On će rasplamsati u vašim srcima žar pastirske ljubavi, utisnuti u vaše živote neuništivu snagu apostolskog poslanja.«¹⁵ Kako milost Božja ne djeluje magijski i automatski bez čovjekove suradnje,¹⁶ potrebno je sa svoje strane osigurati potrebne uvjete kako bi Duh Sveti doveo osobu do punine mjere svetosti koju je Bog namijenio svakom čovjeku. Kad se radi o svetosti koja je namijenjena svećenicima, onda treba reći da se ta svetost, ostvarena kroz duhovni život, »razvija unutar njegove trostruke službe: službe naviještanja Riječi Božje, dijeljenja sakramenata i služenja u ljubavi«¹⁷.

2.1. Svećenička duhovnost živi od sakramentalne milosti

Svećenik je čovjek izabran iz naroda, posvećen u crkvi i poslan narodu da naviješta Isusa Krista i da po svetim sakramentima hrani duhovni život povjerenih mu vjernika. »Djelujući u osobi Krista Glave, *in persona Christi Capitis*, svećenik upravlja Božji narod prema svetosti.«¹⁸ Da bi u tom poslanju bio uspješan, on sam mora biti jak u vjeri, postojan u nadi i djelotvoran u ljubavi. Snagu za takvo svoje poslanje i on prima u svetim sakramentima.¹⁹ U svom obraćanju narodu na općoj audijenciji 30. prosinca 2009. godine papa Benedikt XVI. govorio je o sakramentima preko kojih nas Gospodin dodiruje i preobra-

¹⁵ *Glas Koncila*, 26. VI. 2005.,1.

¹⁶ Potrebu čovjekove suradnje s milošću Božjom naglasio je Isus kad je, prema svjedočenju Knjige Otkrivenja, rekao: »Evo stojim na vratima i kucam. Ako tko čuje moj glas i otvori vrata, ući ću k njemu i večerati s njim, i on sa mnom« (Otk 3,19b-21).

¹⁷ Milan ŠPEHAR, Svećenička duhovnost, u: *Riječki teološki časopis*, 2 (1994.) 1, 52.

¹⁸ KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter – navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskoga trećeg tisućljeća*, Zagreb, 1999., 35.

¹⁹ »Sedam sakramenata tiču se svih razdoblja i važnih trenutaka života kršćanina: po njima se vjerski život kršćana rađa i raste, ozdravlja i prima poslanje. U tom pogledu postoji izvjesna sličnost između razvoja naravnoga i razvoja duhovnoga života«; HBK, *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., br. 1210.

žava. Tom prilikom je rekao: »U ovoj Svećeničkoj godini koju slavimo potičem svećenike, osobito ministre u dušobrižništvu, da i oni sami na prvome mjestu vode intenzivan sakramentalni život da bi bili od pomoći vjernicima. Slavljenje sakramenata neka bude dostojanstveno i svečano, neka pospješuje osobnu sabranost i zajedničko sudjelovanje u smislu Božje prisutnosti i misionarskoga žara. Sakramenti su istinsko blago Crkve i svatko od nas ima zadaću slaviti ih s duhovnom korišću. U njima uvijek iznenađujući događaj dodiruje naš život: Krist nam dolazi ususret preko vidljivih znakova, čisti nas, preobražava nas i čini sudionicima svoga božanskog prijateljstva.«²⁰

Svaki put kad dijeli sakrament krštenja, svećenik ima priliku obnoviti svoja krsna obećanja i zahvaliti Bogu za taj veliki dar kojim smo postali djeca Božja i baštinici neba.

Sakrament pomirenja ili ispovijedi treba sam svećenik prakticirati prije svojih penitenata. »Duhovni i pastoralni život svećenika (...) ovisi, po kvaliteti i revnosti, o marljivom i svjesnom osobnom prakticiranju sakramenta pokore (...). U svećeniku koji se više ne bi ispovijedao ili bi se ispovijedao loše, njegova svećenička bit i svećenička djelatnost brzo bi to osjetile, a i sama zajednica, u kojoj je takav pastir, shvatila bi to.«²¹ Budući da u svetoj misi prinosi Bogu najveću i najsvetiju žrtvu, on sam mora biti čist od grijeha, živjeti u istini, biti prožet milošću Božjom, što se sve postiže skrušenom i iskrenom ispovijeđu. Da bi mogao svoju uzvišenu službu dostojno obavljati, svećenik treba biti ponizan i skrušen, spreman na ispovijed svaki put kad ga grijeh zarobi ili se na bilo koji način udalji od Boga. Iskrenom i skrušenom ispovijeđu, svećenik najprije sebi treba otključati vrata nebeskih riznica kako bi onda u njih mogao uvoditi povjerene mu duše. Na to nas potiče i sv. Pavao apostol kad kaže: »Bog (...) nam povjeri službu pomirenja (...) Kristovi smo dakle poslanici; Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!« (2 Kor 5,18-20). Na to svećenike potiče i Dekret Drugog vatikanskog koncila *Presbyterorum ordinis* kad kaže: »S Kristom Spasiteljem i Pastirom službenici sakramentalne milosti najtješnje se sjedinjuju plodonosnim primanjem sakramenata, napose u čestom činu sakramentalne pokore. Jer on, pripravljen dnevnim ispitivanjem savjesti, toliko pospješuje nužno obraćenje srca k ljubavi Oca milosrda.«²²

²⁰ BENEDIKT XVI., Nagovor u općoj audijenciji u dvorani Pavla VI., 30. XII. 2009. Navod Papinih riječi prema: *Glas Koncila*, 10. I. 2010., 6.

²¹ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, br. 26.

²² DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Presbyterorum ordinis. Dekret o službi i životu prezbitera* (7. XII. 1965.), br. 18, u: *Dokumenti*, Zagreb, 2002. (dalje: PO).

Euharistija je izvor i vrhunac crkvenog i duhovnog života.²³ Ona je srce Crkve. Euharistija je najveće blago koje Crkva posjeduje. Slaviti euharistiju, uprisutnjivati Isusa Krista u ovome svijetu preko kruha i vina snagom Duha Svetoga, najveći je znak dostojanstva svećenika i najuzvišeniji poziv i poslanje svećeničke duhovnosti. »Presveta euharistija naime sadrži svekoliko duhovno dobro Crkve, to jest samoga Krista, naš Vazam i živi Kruh. On po svom Tijelu, Duhu Svetom oživljenom i oživljavajućem, daje ljudima život. Oni su tako pozvani i potaknuti da zajedno s njim prikazuju sebe, svoje napore i sve stvorene stvari. Zbog toga se euharistija pokazuje kao izvor i vrhunac cjelokupne evangelizacije« (PO 5). Osoba koja se dadne u službu naviještanja kraljevstva Božjega, ako živi od euharistije, »obiluje u ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu, te tako pridonosi izgradnji Crkve kao zajedništva«²⁴.

Jedna od napasti, napose uspješnog svećenika jest umišljenost da je on neka veličina, da je nezamjenjiv na svojoj župi ili u poslu koji mu je povjeren. Ako podlegne toj napasti vrlo lako će skliznuti u karijerizam i promociju vlastite ličnosti, tražeći svoju, a ne Božju slavu. Ako se to dogodi, lijek se nalazi u euharistiji po kojoj nas Krist zove da sudjelujemo u njegovu poslanju. »Slaveći taj sakrament u ime i u osobi Gospodinovoj, nije osoba svećenika ona koja se mora staviti u prvi plan: on je služitelj, ponizno sredstvo koje upućuje na Krista, jer se sam Krist prinosi u žrtvi za spasenje svijeta.«²⁵

Euharistija je u svojoj biti dar samoga Krista svojim prijateljima, onima koji vjeruju u njega. To je najveći dar koji nam je Krist želio i mogao dati i taj nas dar najviše osposobljava da i mi sami postanemo dar svojoj braći, odnosno onima kojima nas, kao navjestitelje njegove Radosne vijesti, Krist šalje. U tom smislu euharistija nas mora mijenjati iznutra i činiti nas boljim ljudima. »Svećenik, kao svaki krštenik, živi euharistijsko zajedništvo s Gospodinom. Ne može se svaki dan pristupiti Gospodinu, izgovarajući strašne i divne riječi: 'Ovo je moje Tijelo, ovo je moja Krv', ne može se u ruke uzimati Tijelo i Krv Krstova ne prepuštajući se njegovu obuzimanju, ne prepuštajući se osvajanju njegovom draži, ne dopuštajući da nas njegova beskrajna ljubav promijeni iznutra.«²⁶ Ovim riječima papa Benedikt XVI. izražava svoje čuđenje zašto se više ne divimo tajni euharistijske gozbe i žrtve. Papa s pravom očekuje da bi se svećenik koji slavi euharistiju, pa i svaki vjernik koji joj prisustvuje, trebao

²³ Prema nauku Drugog vatikanskog koncila »Euharistija je 'izvor i vrhunac svega kršćanskog života'«; DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium – Svjetlo naroda. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), br. 11, u: *Dokumenti*, Zagreb, 1970.

²⁴ BENEDIKT XV., *Misli o svećeništvu*, 27-28 (Poruka, 10. II. 2007.).

²⁵ *Isto*, 28. (Nagovor, 18. III. 2009.).

²⁶ *Isto*, 29 (Nagovor [1], 9. VI. 2008.).

zadiviti se u čudu pri pomisli na čudesni događaj koji se ponavlja u svakoj euharistiji.

Po sakramentu svetog reda, pozvani koji se odazvao postaje posvećen da bi mogao biti poslan i ovlašten da djeluje snagom Božjom, da u sili Duha Svetoga nastavlja Kristovo djelo spasenja i otkupljenja naroda.²⁷ »Snagom svetoga ređenja svećenik prima dar i obvezu da sakramentalno ponavlja geste i riječi kojima je Isus na Posljednjoj večeri ustanovio spomen-čin svoga uskrsnuća. U njegovim se rukama ponavlja to veliko čudo ljubavi, kojemu je pozvan biti sve vjerniji svjedok i navjestitelj.«²⁸ Da bi svećenik bio djelotvorniji u svojoj svećeničkoj službi, on bi trebao biti više svjestan snage koju je dobio po sakramentu svetog reda. Sv. Pavao je dao izvrstan savjet svome učeniku Timoteju kad mu je napisao: »Zato ti pripominjem da raspiriš Božju milost koja je u tebi polaganjem mojih ruku. Uistinu, Bog nam nije dao duh bojažljivosti, već duh snage, ljubavi i trijeznosti« (2 Tim 1, 6). Vatra se raspiruje kad se puše u nju. Milost Božja se raspiruje i jača u nama molitvom i žrtvom koju prinosimo Bogu u vjeri i ljubavi. Kako je lijepa i snažna ova istina: da imamo u sebi duh snage, ljubavi i trijeznosti i da svojom vjerom možemo uvijek aktivirati u sebi tu Božju silu u nama koju smo primili u sakramentu svećeničkog reda. Bojim se da je to samo zakopano blago u nama svećenicima. Istina, valjanost sakramenta ne ovisi o svetosti slavitelja, »ali njegova djelotvornost – za njega samoga i za druge – bit će to veća što ga on više doživljava dubokom vjerom, žarkom ljubavlju, gorućim duhom ljubavi«, kaže papa Benedikt XVI.²⁹

U sakramentu svetog reda, svećenik je opečaćen snagom Duha Svetoga. To nije simboličan govor, nego stvarnost od koje svećenik treba živjeti i pastoralno djelovati. »Svećenik treba tim pečatom i znakom ući u svijet, ozbiljno čitati znakove vremena, reagirati na poticaje i izazove društva koje treba shvatiti, tom se društvu približiti i donijeti mu poruku evanđelja, kojom će ga prožeti poput kvasca koji prožima i oživljava tijesto (usp. Mt 13,33).«³⁰

²⁷ »Prezbitero ređenje je kruna koja pretpostavlja višestruku karizmatiku obdarenost, cjelovitost i zaokruženost jedne osobe, što ju čini sposobnom istodobno osjećati potrebe cjeline crkvene zajednice i pojedinih dimenzija njezina života, promicati i djelatno potpomagati pastoralno djelovanje na svim područjima Crkve: (1) naviještanje i evangelizacija (*profetia*), (2) posvetiteljska služba Crkve (*liturgia*) i (3) različiti oblici služenja čovjeku (*diaconia*)«; ĐURO HRANIĆ, Identitet prezbitera i promicanje ostalih službi u Crkvi, u: *Diacovensia*, 7 (1999.) 1, 67.

²⁸ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 26 (Angelus, 18. IX. 2005.).

²⁹ *Isto*.

³⁰ Stjepan ČOVO, Pogled na svećenika danas, u: *Služba Božja*, 31 (1999.), 2, 154.

2.2. Svećenička duhovnost se hrani riječju Božjom i molitvom

Da bi svećenik bio uspješan u svome apostolatu i plodan za Crkvu, on mora biti sjedinjen s Kristom. »Ja sam trs, vi ste mladice. Tko ostaje u meni i ja u njemu, rodi mnogo roda. Jer bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15,5).³¹ Dekret o službi i životu prezbitera kaže da svećenici po molitvi »ulaze uvijek sve dublje u Kristovu tajnu« (PO 14).

Uz euharistiju koja je vrhunac svake molitve i najbolji način sjedinjenja s Kristom, također i svaki drugi oblik molitve, meditacije, kontemplacije, osluškivanja riječi Božje, doprinosi dubljem ulasku u tajnu Kristovu. Svećenik mora nadasve biti čovjek molitve. Svećenik je u opasnosti da ga svijet u svome frenetičnom aktivizmu tako zarobi da dođe u opasnost da izgubi svoje temeljno usmjerenje i smisao svoga poslanja na Zemlji.³² S tim u svezi, papa Benedikt XVI. izrekao je teške riječi u kojima je ustvrdio da svećenikovo »djelovanje i njegove sposobnosti postaju razarajuće ako mu uzmanjkaju snage molitve iz kojih proistječu vode života koje su kadre natopiti suhu zemlju«³³. Svećenik bez osobne molitve postaje dakle, ne samo neučinkovit u svome apostolatu, nego i opasan za Crkvu jer bez molitve i duhovne snage lako postaje plijenom demonskih i ljudskih sila koje se protive Bogu i koje žele uništiti Crkvu Kristovu. Svećenik bez molitve lako može postati sol koja obljutavi. Govoreći o molitvenom životu svećenika, Karl Rahner kaže: »vjera današnjega svećenika jest vjera svećenika koji moli, a gotovo bi se moglo reći vjera mistično kontemplativnoga svećenika, ili je uopće nema«³⁴.

Molitva shvaćena u svom temeljnom značenju kao druženje s Bogom, omogućuje svećeniku kao i svakom vjerniku molitelju da bude više prožet Duhom Božjim. Nemoguće je biti uz vatru, a pritom se ne ogrijati, kako

³¹ Prema Benediktu XVI. prispodoba o trsu izriče »Isusovu neodjeljivost od njegovih, njihovo jedinstvo s njime i u njemu. Tako govor o trsu pokazuje neopozivost dara koji Bog daje, koji se ne će oduzeti. U utjelovljenju Bog je 'vezao' sama sebe. No u ovomu je govoru istodobno riječ i o zahtjevu ovoga dara, koji je za nas uvijek iznova izazov«; JOSEPH RATZINGER (BENEDIKT XVI.), *Isus iz Nazareta*, Split, 2007., 269.

³² »Sakramenti i prosidbena molitva su potrebni zato što osoba ima samo mogućnost, sposobnost teocentričnog samonadilaženja: ostvarivanje te mogućnosti-sposobnosti je nezaluzeni dar božanske milost. Odatle važnost sakramentalnog života i prosidbene molitve koji više nastoji izmoliti ono što je važno za Kraljevstvo Božje nego ono što je važno za naše naravne vrijednosti, a još manje za ono što je važno za našu osjetilnu radost. Osim toga, prosidbena se molitva podržava i kada se sveukupne naše emocije mogu naći u stanju suhoće, žalosti, osjećaja udaljenosti od strane Boga, kao što se Isus našao u takvom stanju u Getsemaniju i za vrijeme muke«; Luigi M. RULLA, *Antropologija kršćanskog poziva*, Zagreb, 2001., 276.

³³ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 41 (Homilija (1), 13. IV. 2006.).

³⁴ Karl RAHNER, *Knechte Christi. Meditationen zum Priestertum*, Freiburg, 1967., 42.

mi je slikovito rekao jedan angažirani vjernik laik. Nemoguće je družiti se s Bogom u molitvi, a pritom ne biti bolji čovjek i revniji svećenik. Molitva povezuje svećenika s Bogom, čini ga svetim, posvećuje u istini, uranja u Krista i sjedinjuje s njime. Svećenik gaji svoju molitvenu duhovnost da bi »stajao u Božjoj prisutnosti«³⁵.

Bit ignacijevske duhovnosti je spoj akcije i kontemplacije. Uvjeren sam da je ovaj model duhovnosti prikladan za sve svećenike jer je bit njihova poslanja naviještanje spasenja po Kristu, a to će moći uspješno činiti tek onda ako su duboko povezani s Kristom u molitvi. U kontemplaciji se otkriva volja Božja i dobiva snaga za apostolsku akciju. Svećenik nikad ne bi smio zaboraviti Isusove riječi: »Bez mene ne možete ništa učiniti«. Druženje s Isusom u molitvi i sjedinjujući se s njime u euharistiji te primajući njegovu milost u drugim sakramentima, svećenik postaje sposoban puno toga dobrog i velikog učiniti za kraljevstvo Božje. U kontemplaciji spoznajemo što Bog od nas očekuje, a u akciji doživljavamo da sami to ne možemo učiniti. Tako nas akcija vraća u kontemplaciju, a kontemplacija nas baca u akciju. To je prava strategija uspješnog apostolata. Konačno, Isus je tako živio i radio. Družio se s Ocem u molitvi kasno navečer i rano ujutro, a po danu je propovijedao, liječio bolesne, tješio žalosne, mrtve oživljavao.

Međutim, treba priznati da, napose u ovo naše vrijeme, nije lako ostati vjeran i revan u molitvi. Tempo života je takav da nam ne ostavlja puno vremena za molitvu. Jednostavno se treba izboriti za vrijeme koje ćemo pokloniti samo Bogu. U svojoj knjizi *Čovjek Božji – razmišljanje o svećeništvu*, autor knjige dr. Mladen Parlov kaže da bi svećenik mogao »utjeloviti« Krista u sebi i tako po tome zajedništvu s Kristom što više biti povezan s Ocem, on treba trajno moliti, biti u dijalogu s Bogom. A to nije uvijek lako, jer »molitva je najteža aktivnost ljudskog duha«³⁶. To će biti najdragocjenije i najplodnije vrijeme dana, jer samo ono što s Bogom učinimo, ostaje za vječnost. Bog u molitvi daje snagu da vršimo njegovu volju i činimo dobra djela koja će nas pratiti kroz svu vječnost. Isusovi učenici su jednom zamolili Isusa da ih nauči moliti. Zaista treba proći školu molitve. Jedan moj prijatelj, iskusni monah i svećenik nedavno mi je rekao da molitva zahtijeva veliki rast u vjeri, povjerenju, pouzdanju, predanju. Autentična molitva ima moć promijeniti čovjeka. Ako konstatiramo da molitva ne mijenja nas, onda mi trebamo mijenjati molitvu. Tko iskreno od Boga traži, sigurno će dobiti dar molitve, jer to je sigurno volja Božja.

³⁵ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 9 (Nagovor, 13. V. 2005.).

³⁶ Mladen PARLOV, *Čovjek Božji – razmišljanja o svećeništvu*, Split, 2002., 28.

Lectio divina te razmatranje o pročitanim Božjim riječima kao i redovito moljenje časoslova svećenici ne bi trebali doživljavati primarno kao svoju svakodnevnu dužnost, nego puno više kao priliku da napune svoju dušu u druženju s Bogom i njegovom riječju. Koliko god je pozitivna motivacija učinkovitija od one negativne i prijeteće, ovdje ipak moram naglasiti ozbiljnu svećeničku dužnost moljenja jutarnje i večernje molitve iz Božanskog časoslova. To su stozjerne molitve koje ne trpe olake razloge da se propuste. Samo teški razlozi mogu opravdati svećenika da ne izmoli te molitve. Ako želimo biti iskreni prema sebi, takvih razloga najčešće nema. Ima samo lijenosti i neorganiziranog načina života u dnevnom i noćnom redu svećenika. Donosim također i pozitivnu motivaciju za moljenje Božanskog časoslova. Nju nalazimo u dekretu o životu i poslanju svećenika: »Kad mole Božanski oficij, daju svoja usta Crkvi, koja u ime cijelog ljudskog roda neprestano moli zajedno s Kristom što 'uvijek živi da posreduje za nas' (Heb 7, 25)« (PO 13).

Poslušajmo što o tome kaže sadašnji papa Benedikt XVI.: »Draga braćo svećenici, ne bojte se velik dio svoga vremena posvetiti čitanju, razmatranju Svetog pisma i molitvi Božanskog časoslova! Gotovo bez vašega znanja pročitana i razmotrena Riječ u Crkvi djeluje u vama, te vas preobražava. Kao očitovanje Božje mudrosti, ako ona postane 'pratiteljica' vašega života, ona će biti vaša 'savjetnica u sreći', vaša 'tješiteljica u brigama i tuzi' (Mudr 8,9).«³⁷

Primarna dužnost svećenika je »navješćivati evanđelje« (1 Kor 1,17). Da bi to naviještanje bilo uspješno ono mora biti inspirirano i ojačano u molitvi. Riječ Božju treba najprije dobro poznavati, nju meditirati i zavoljeti, od nje živjeti da bi se tek onda ona mogla uspješno navijestiti drugima.³⁸

2.3. Poslušnost Bogu i Crkvi jača duhovnost svećenika

Svećenik je čovjek poslanja. On je izabran i posvećen da bude poslan.³⁹ Zato pravi i Božji svećenik ne govori svoju mudrost, ne nastupa u svoje ime, ne brani svoje stavove, nego nastupa u ime Božje, nastavlja poslanje Isusa Krista, propovijeda riječ Božju, ostajući pritom vjeran Crkvi u kojoj je zaređen i

³⁷ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 41 (Homilija, 12. IX. 2008.).

³⁸ Prema Marinu Srakiću, naviještanje evanđelja mora imati sljedeće oznake: jasnoću, blagost, povjerenje i razboritost. Usp. Marin SRAKIĆ, Prezbiterijska služba u svjetlu 2. Biskupijske sinode Đakovačke i Srijemske, *Diacovensia*, 7 (1999.) 1,173-174.

³⁹ »Povijest svećeničkog zvanja jest povijest 'razgovora' između Boga i čovjeka, između Božjeg poticaja, poziva i ljudske slobode i odaziva; između Boga koji s ljubavlju i pažnjom 'nagovara' i čovjeka koji u slobodi i ljubavi 'odgovara'. Dva su nerazdruživa vida poziva: nezasluženi Božji dar i odgovorna čovjekova sloboda«; Želimir PULJIĆ, Svećenik i euharistija, *Veritas*, 8. X. 2009.

od koje je dobio svoje poslanje. Kad god javno nastupa, bilo u crkvi na liturgijskim svečanostima, bilo u javnosti i u crkvenim ili svjetovnim medijima, svećenik mora iznositi i zastupati stavove Crkve u istinskoj poslušnosti svome biskupu i Svetom Ocu. Prema Karlu Rahneru, svećenik »može poučavati samo ukoliko vjerujući sluša i naviješta vjeru cijele Crkve, koja je, kao ona koja sluša, obuhvaćena pobjedonosnom Božjom milošću, nepogrješiva, da je svaka sakramentalna ovlast mogućnost za samoostvarenje Crkve, u kojem primatelj sakramenta ne ostaje samo pasivan, nego suoblikuje to samoostvarenje Crkve u kojem ona udjelotvoruje svoju bit kao temeljni sakrament spasenja svijeta«⁴⁰. Nije lako biti poslušan. Za to se traži umiranje sebi. Za to treba moliti milost Božju koja ima moć udijeliti istinsku poslušnost Bogu i svome mjesnom poglavaru. A poslušnost nam osigurava da uvijek ostanemo u Božjoj milosti. Poslanica Hebrejima, za samog Isusa kaže: »I premda je bio Sin, iskustveno nauči poslušnost od onoga što je pretrpio te postigavši savršenstvo postade svima koji mu se pokoravaju uzrok vječnog spasenja« (Heb 5,8-9). Ako je Isus trebao puno toga pretrpjeti da bude poslušan, što onda mi očekujemo? Od ljudi najveći uzor poslušnosti svim svećenicima i redovnicima je Marija. Nakon što je jednom rekla Bogu: »Neka mi bude po tvojoj riječi«, ona je tom svome obećanju ostala vjerna do kraja života. To je ideal koji treba slijediti.⁴¹

2.4. *Svećenička duhovnost – snaga i poticaj za vjernost celibatu*

Dekret Drugog vatikanskog koncila o životu i poslanju svećenika *Presbyterorum ordinis* naučava da je Crkva uvijek u svećeničkom životu uvelike cijenila savršenu i trajnu uzdržljivost radi kraljevstva nebeskoga, koju je Krist preporučio. Po njoj svećenici bivaju apostolski plodni u svome radu naviještanja kraljevstva Božjega. Teolog Hans Urs von Balthasar vidi teološko utemeljenje celibata u svećeničkoj slobodi koja mu omogućuje potpuno predanje u službi spasenja povjerenih mu duša: »...onaj pastir koji za zalutalom ovcom ide tako dugo 'dok je ne nađe', Lk 15,4, ne može svoje traganje prekinuti zbog toga

⁴⁰ Karl RAHNER, Teološke refleksije o slici svećenika danas i sutra, u: Karl RAHNER, *Teološki spisi*, Zagreb, 2008., 341.

⁴¹ U svom Nagovoru 26. V. 2006. godine Papa Benedikt XVI. je okupljenim svećenicima uputio poziv da se u svojoj svećeničkoj službi prepuste Marijinu vodstvu kako bi mogli bolje upoznati Isusa. »Uprite pogled u Njega, dopustite da vas on formira kako biste jednom u budućnosti u svojoj službi bili pripravnici pomoći onima koji će vam prilaziti da ga vide. Kada ćete u svoje ruke uzimati euharistijsko Tijelo Isusovo da biste njime hranili Božji narod, i kada ćete preuzimati odgovornost za onaj dio Mističnoga Tijela koje će vam biti povjereno, sjetite se stava divljenja i klanjanja koji je obilježavao Marijinu vjeru«, BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 68 (Nagovor, 26. V. 2006.).

što ga kući zovu hitnije obveze prema ženi i djeci«⁴². U svom razmišljanju o svećeništvu, Mladen Parlov kaže: »Upravo po celibatu mogu se ostvariti svi potencijali ljubavi koji se i nalaze u čovjeku, pozvanu da ljubi i da se dariva.«⁴³

»Prezbiteri se djevičanstvom ili obdržavanjem celibata radi kraljevstva nebeskoga posvećuju Kristu na nov i odličan način; uza nj lakše pristaju nepodijeljenim srcem, u njemu se i po njemu slobodnije predaju službi Bogu i ljudima, slobodnije služe njegovu kraljevstvu i djelu višnjeg preporađanja te tako postaju sposobniji da prime u većoj mjeri očinstvo u Kristu« (PO 16). Crkva očekuje od svećenika da će celibat prihvatiti kao dar i živjeti ga velikodušno svim srcem. Da bi svećenik mogao ostati vjeran svome obećanju da će živjeti u posvećenom celibatu, trebat će »primjenjivati sva nadnaravna i naravna sredstva koja svima stoje na raspolaganju. Neka ne propuštaju slijediti norme – napose asketske – koje je iskustvo Crkve potvrdilo i koje u današnjem svijetu nisu ništa manje potrebne« (PO 16).

Jaka i autentična duhovnost pomaže svećeniku da bude vjeran Bogu i da mu služi nepodijeljena srca. Zbog istočnog grijeha, ljudsko je srce podijeljeno i prožeto požudama, odnosno neurednim sklonostima protiv kojih se treba svakodnevno boriti.⁴⁴ U toj borbi čovjek svećenik nije sam. Pouzdajući se u milost Božju, svećenik bi trebao zajedno sa sv. Pavlom reći: »Sve mogu u Onome koji me jača« (Fil 4,13).⁴⁵

⁴² Hans Urs von BALTHASAR, *Svećenička duhovnost*, Zagreb, 2010., 95.

⁴³ Mladen PARLOV, *Čovjek Božji – razmišljanja o svećeništvu*, 108.

⁴⁴ Nadbiskup Ivan Devčić s pravom tvrdi kako »i u našim svećeničkim redovima nije nepoznat trajni osjećaj duhovne praznine i nezadovoljstva, što nas opterećuje i sputava u svećeničkom životu i djelovanju«; Ivan DEVČIĆ, *Raspiruj milosni dar Božji – biskupova riječ svećenicima*, Zagreb, 2010., 143. Prevladati takvo stanje, prema riječima nadbiskupa Devčića, moguće je »samo trajnim vraćanjem na izvor našega svećeništva. A taj je izvor, kako dobro znamo, Isus Krist, prvi i Veliki svećenik, koji nas je pozvao na sudioništvo u svojem svećeništvu. U njega se ugledati i od njega tražiti pomoć – to je jedini način kako prevladati svaku krizu i prazninu«; Ivan DEVČIĆ, *Raspiruj milosni dar Božji – biskupova riječ svećenicima*, 143.

⁴⁵ Da bi svećenik ustrajao u svome pozivu i ostvario Božji plan, puno će mu pomoći ispravna i uvjerljiva motivacija kojom osmišljava svoju svećeničku egzistenciju. Govoreći o dostojanstvu svećeničkog zvanja, Karl Rahner u svojem razmatranju o svećeništvu kaže: »Vi ste pozvani na Najviše što postoji. Svjedočiti za Božju istinu u tami ovog svijeta, naviještati Božje kraljevstvo u zbrci ovoga svijeta, dijeliti Božju milost nesvetom svijetu, predstavljati Božju Crkvu usred ovoga svijeta, da bi ona stvarno bila znak da je došla Božja milost i sklopljen vječni savez između Boga i ljudi, a koji se temelji na Božjoj neopozivoj vjernosti, a ne na ljudskim sposobnostima ili zatajenjima. Vi trebat ići k ljudima i reći im da oni nisu samo ljudi vremena, nego vječnosti. Trebate stajati na početku i na koncu života ovih ljudi, ondje, gdje se svi, kad drugi mrije, kradom izmiču i više ne znaju što bi trebalo reći...«; Karl RAHNER, *Sluge Kristove – razmatranja o svećeništvu*, Sarajevo, 1978., 44.

Osim nadnaravnih sredstava, odnosno milosti Božje koju dobivamo u molitvi i sakramentalnom životu, Crkva poziva svećenike da primijene i naravna sredstva koja su im na raspolaganju da ostanu vjerni svome duhovnom zvanju i celibatu. To je zdrav i razuman način života, primjerena asketska djela, poznavanje i primjena zdrave i prihvatljive psihologije koja poštuje kršćansku antropologiju i koja pomaže u afektivnom dozrijevanju osobnosti.⁴⁶

Da bi se stekle potrebne krjeposti traži se »velika i velikodušna duša te ne opuštena i mlaka volja, nego odlučna i čvrsta, zajedno sa sigurnom pretpostavkom da će se morati proći kroz mnoge protivne i tegobne stvari. Osim toga, potrebno je prema krjepostima imati osobito nagnuće i ljubav koji se mogu postići razmatrajući često o onome što se sviđa Bogu.«⁴⁷

U kršćanskoj askezi bila je u nekih odgojitelja tendencija da se eros potisne i zaniječe, da se strasti pokušaju ubiti, da se seksualnost potisne. Iako je predstavnicima ovakve metode rasta u duhovnom životu motivacija bila ispravna, naime, želja da ograniče tjelesno, kako bi do izražaja došlo ono duhovno, ipak, moramo reći, da za postizanje upravo toga uzvišenog cilja ovo nije bila najbolja metoda. Eros se ne smije ubiti, seksualnost se ne smije potisnuti jer tek tada se stvaraju problemi koje nije lako riješiti. Zanijekana i potisnuta seksualnost osvećuje se preko raznih psihičkih ili psihosomatskih bolesti koje može uzrokovati. Eros posjeduje silnu moć divljenja i oduševljenja, zato treba s njime mudro postupati kako bismo se mogli koristiti njegovom elementarnom emocionalnom energijom u ostvarenju uzvišenih ideala i duhovnih vrijednosti.

Osobe koje izaberu život u celibatu ili djevičanstvu, odriču se zadovoljenja seksualnog nagona u njegovu primarnom obliku, ne smiruju ga u tjelesnom užitku, ali ga ne trebaju, pa i ne smiju potisnuti ni zanijekati njegove legitimne želje i potrebe, nego su pozvane da probuđeni eros pretvore u zanos

⁴⁶ Za naš kršćanski život prihvatljiva je ona psihologija koja zastupa kršćansku antropologiju, odnosno koja poštuje i prihvaća integralnu istinu o čovjeku koji nije samo tjelesno, psihičko i društveno, nego također i duhovno biće, stvoren na sliku Božju i određen za vječni život u Božjem kraljevstvu. Danas je u svijetu poplava psihologija samopomoći koje su nastale u okrilju duhovnosti *new age* pokreta koje ne prihvaćaju kršćanski nazor na svijet i zato nisu prikladne za odgoj općenito, a kamoli za svećenički život u celibatu. Iako se to događa u dobroj vjeri, ali je ipak neprihvatljivo da i neki crkveni ljudi olako usvajaju ideje i tehnike nove duhovnosti *new age* pokreta. Psihologija i njezini savjeti mogu pomoći u postavljanju prave dijagnoze našeg psihičkog života, ali na području duhovnosti terapija se događa po milosti Božjoj, a ne po psihološkim metodama i tehnikama duhovnosti *new age* pokreta koji zaluduje ljude univerzalnim rješenjem svih problema. Psihologija i psihoterapija pomažu na psihičkoj razini uklanjajući simptome neke psihičke bolesti kod osobe, a milost liječi u korijenu čitavu osobu i daruje joj božanski život.

⁴⁷ Lorenzo SCUPOLI, *Duhovni boj*, Split, 2001., 110.

oduševljenja za svoje ideale. Svoj eros ne smiruju u sjetilnome užitku, nego ga pretvaraju u čežnju koja raste, odgađajući tjelesni užitak. Već je Freud naučavao da je moguće seksualnu i agresivnu energiju sublimirati i tako se njome koristiti u postizanju nekih drugih ideala i vrijednosti. Za to je potrebno imati jaku volju i još jaču vjeru te čvrstu uvjerenost u ispravnost ciljeva i uzvišenost ideala koji se žele tako postići. Uz milost Božju moguće je afektivnu snagu erosa pretvoriti u jaku čežnju za Bogom.

Spomenute tvrdnje na svoj je način potvrdio i papa Benedikt XVI. koji je, komentirajući Ivana Klimaka, odnosno njegovo glavno djelo *Rajske ljestve*, rekao doslovno i ovo: »Strasti, uz to, prema Ivanu, nisu u sebi zle; one to postaju zbog zla načina na koji ih čovjek u svojoj slobodi koristi. Kada su pročišćene, strasti čovjeku otvaraju put prema Bogu ujedinjenim snagama isposništva i milosti i, 'dok je ovima Stvoritelj odredio poredak i početak (...), krjepost nema granica' (...) Snaga ljudske ljubavi može se preusmjeriti na Boga, kao što se na divlju maslinu može nacijepiti pitoma maslina (usp. Rim 11,24). Ivan je uvjeren da snažno iskustvo toga erosa nosi dušu mnogo dalje no teška borba protiv napasti; toliko je velika njegova moć. Prevladava dakle pozitivnost u našem hodu.«⁴⁸

Veliku pomoć u vjernosti prihvaćenom celibatu svećenik dobiva od zdravog i kvalitetnog druženja s kolegama svećenicima. »Već je Isus pred sobom poslao učenike dva po dva, da bi 'udvoje', dakle 'kolegijalno', riječju i djelom svjedočili kraljevstvo Božje. On poziva svoje učenike iz obitelji, iz 'starih' ljudskih navezanosti, da bi ih istodobno postavio u novu obitelj svoje braće i sestara.«⁴⁹ U iskrenom prijateljstvu s kolegama svećenicima mogu se podijeliti radosti i žalosti, radovati se uspjesima i tješiti se u neuspjesima. Dekret o svećenicima Drugog vatikanskog koncila donosi konkretne poticaje ostvarivanja svećeničkog zajedništva: »Neka se isto tako rado i s veseljem sastaju u svrhu duševnoga odmora, imajući na pameti riječi kojima je sam Gospodin pozivao umorne apostole: 'Dođite vi, sami, napose, na samotno mjesto, te se malo odmorite' (Mk 6,31). Osim toga, da bi prezbiteri u izgrađivanju duhovnoga i intelektualnoga života nalazili uzajamnu pomoć, da bi u službi mogli bolje surađivati i da bi bili zaštićeni od opasnosti osamljenosti koje im možda već prijete, neka se među njima promiče zajednički život ili neka vrsta životnoga zajedništva (...)« (PO 8).

⁴⁸ BENEDIKT XVI., Kateheza na općoj audijenciji (10. I. 2010.): u: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/audiences/2009/documents/hf_ben-xvi_aud_20090211_hr.html.

⁴⁹ Gisbert GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu. Teologija-pastoralna praksa-duhovnost*, Zagreb, 2010., 345.

2.5. *Evo ti Majke!*

Marija je, po izričitoj Isusovoj želji izraženoj na Veliki petak, postala majka svakog Isusova učenika.⁵⁰ Na poseban način, ona je majka svakog svećenika. Ona se pod križem pridružila žrtvi svoga Sina, a nakon uskrsnuća u snazi Duha Svetoga okupljala je malo stado Kristovih sljedbenika. Ona i danas majčinskim srcem prati svakog svećenika koji nastavlja Kristovo djelo na zemlji. Stoga je svaki svećenik pozvan da u svojoj duhovnosti dadne dostojno mjesto pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji. Svećenik će to ostvariti na način da svaki dan ili barem što češće moli krunicu, širi zdravu pobožnost prema BDM, organizira hodočašće u marijanska svetišta te u svojim propovijedima govori o Mariji kao osobi koja je najbolje odgovorila na Božji poziv.

U svom Nagovoru 26. 5. 2006. godine, papa Benedikt XVI. je okupljenim svećenicima uputio poziv da se u svojoj svećeničkoj službi prepuste Marijinu vodstvu kako bi mogli bolje upoznati Isusa. »Uprite pogled u Njega, dopustite da vas On formira kako biste jednom u budućnosti u svojoj službi bili pripravnici pomoći onima koji će vam prilaziti da Ga vide. Kada ćete u svoje ruke uzimati euharistijsko Tijelo Isusovo da biste njime hranili Božji narod, i kada ćete preuzimati odgovornost za onaj dio Mističnoga Tijela koje će vam biti povjereno, sjetite se stava divljenja i klanjanja koji je obilježavao Marijinu vjeru.«⁵¹ Teolog Gisbert Greshake kaže da je svećenička služba posebno bliska s Marijom: »Svećenik stoji u službi Crkve. A ono što je Crkva u svojoj biti pokazuje se u Mariji kao osobnomu 'realnom simbolu' i 'dovršenom liku' Crkve.«⁵²

2.6. *Primjeri autentične svećeničke duhovnosti u životu ostvarenih svećenika*

Na koncu donosim dva primjera svetih svećenika, stvarnih specijalista u duhovnom životu koji su povjereno stado vodili i doveli do Boga. To su sveti Ivan Vianney, zaštitnik svećenika i blaženi Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup.

Sveti Ivan Marija Vianney, arški župnik, bio je skromnih intelektualnih sposobnosti i jedva je završio potrebni studij da mogne biti zaređen za svećenika, ali je imao jaku duhovnost, bio je velik u svojoj skromnosti i jednostavnosti tako da je svojom svetošću privlačio sveučilišne profesore sa Sorbone koji su

⁵⁰ »Sada na križu Majka je zrela da bude više nego samo majka ovoga jednoga Sina, sada ona može postati i majka drugih sinova, svih onih koji su po Isusovu zastupništvu postali njegova braća i subaštini (Rim 8, 17.29)«; Hans Urs von BALTHASAR, *Svećenička duhovnost*, 37.

⁵¹ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 68 (Nagovor, 26. 5. 2006.).

⁵² Gisbert GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu. Teologija-pastoralna praksa-duhovnost*, 339.

se divili njegovim jednostavnim propovijedima koje su prodirale u srca slušatelja i oduševljavale ljude za Boga. U jednom je svom slikovitom govoru, rekao: »Svećenik je onaj koji nastavlja djelo otkupljenja na zemlji. Što bi nam koristila kuća puna zlata kad ne bi bilo nikoga koji bi nam otvorio vrata? Svećenik posjeduje ključ nebeskog blaga: on otvara vrata, on je ekonom dobroga Boga; upravitelj njegovih dobara.«⁵³ Jednostavni i skromni Ivan Vianney bio je odličan i pouzdan ekonom Božjih dobara. Nije se odlikovao učenošću, nego jednostavnošću i svetošću života. Ne možemo svi biti natprosječno učeni i intelektualno superiorni, a to nije ni potrebno. Bogu su daleko draži i za njegovo kraljevstvo puno korisniji oni koji hoće biti maleni, jednostavni, koji se ne uzdaju u svoje sile, nego u snagu milosti Kristove. Sveti Ivan M. Vianney je živi primjer koliko može biti čudesno djelovanje milosti Kristove u svećeničkom srcu koje se posve preda svome Učitelju.

Drugi primjer silne moći svećeničke duhovnosti je naš blaženi Alojzije Stepinac. Čovjek Božji, čovjek Crkve, pravi učenik Isusa Krista. Bio je spreman provesti više godina na robiji negoli da Crkvu u Hrvata odijeli od rimskog biskupa. Kardinal Stepinac je živi primjer hrabrosti, stabilnosti, nepodvojenosti srca koje je prianjalo uz Krista. Svećenik koji ima podijeljeno srce, koji hramlje čas na jednu, čas na drugu stranu nije prikladan za djelo koje je Krist povjerio svome svećeniku. Stepinac nas poučava i potiče na beskompromisnu borbu kad su u pitanju vječne vrjednote, kad je u pitanju vjera našeg naroda i naša osobna vjernost Kristu. Povijest je već dokazala da je imao pravo. Bog ga je rehabilitirao pred onim nepreglednim mnoštvom u Mariji Bistrici kad ga je blagopokojni papa Ivan Pavao II. proglasio blaženim.

Zaključak

Svećenička duhovnost, shvaćena kao najdublja stvarnost čovjeka kao osobe koja je otvorena prema Apsolutnome i kao prostor u kojem čovjek susreće Boga, čuje njegov glas u svojoj savjesti i u slobodi se odlučuje za Boga svojom vjerom, nadom i ljubavlju jest najvažniji integrativni čimbenik svećeničkog identiteta. U identitet svećenika uključeno je najprije ono biti čovjek, zatim biti pozvan, posvećen i poslan od Boga u Crkvi koja podjeljuje sakrament svećeničkog reda. Svećenički identitet tako usvaja Krista da se može reći kako svećenik u svome apostolatu djeluje *in persona Christi*. Sve što svećenik doživi

⁵³ Navedeno prema: Aurelio BLASOTTI, Il dono dei sacerdoti e della confessione, u: *Portavoce di san Leopoldo Mandić*, 1 (2010.), 4.

u svome osobnom životu i radu snagom svećeničke duhovnosti biva prihvaćeno, pročišćeno i integrirano u novi, tj. svećenički identitet. U tom smislu se s pravom može reći da je svećenička duhovnost integrativni čimbenik svećeničkog identiteta. Duh Sveti koji djeluje u svećeničkoj duhovnosti izgrađuje u svećeniku lik Isusa Krista tako da se onda s pravom može reći da je svećenik na zemlji *alter Christus*.⁵⁴

U svom Nagovoru Božjem narodu, papa Benedikt XVI. je 25. V. 2006. godine rekao: »Od svećenika vjernici očekuju samo jedno: da budu specijalisti u promicanju susreta čovjeka s Bogom. Od svećenika se ne traži da bude stručnjak u ekonomiji, u graditeljstvu ili u politici. Od njega se očekuje da bude stručnjak u duhovnome životu.«⁵⁵

Na koncu donosim riječi sadašnjeg pape Benedikta XVI. kojima on ohrabruje svećenike da budu svjesni uzvišenosti svog svećeničkog identiteta i snage svoje svećeničke duhovnosti. »Vjerujte u snagu svoga svećeništva! Snagom sakramenta primili ste sve ono što jeste. Kada izgovarate riječi 'ja' ili 'moj' ('Ja te održujem... Ovo je moje Tijelo...'), to ne činite u svoje ime, već u Kristovo ime, 'in persona Christi', koji se želi služiti vašim ustima i vašim rukama, vašim duhom požrtvornosti i vašim talentom.«⁵⁶

Isus Krist je svećenike izabrao za kraljevsko svećenstvo da po presvetoj euharistiji njega samoga uprisutnjuju u ovome svijetu do Sudnjeg dana, kad će ponovno doći i božanski nagraditi one koji ga budu u nadi iščekivali, u njega vjerovali i njega nepodijeljenim srcem ljubili.

⁵⁴ Izraz *alter Christus* primijenjen na svećenika, treba razumjeti funkcionalno ili »znakovno«, a ne zamjenski. Isus Krist je Jedinorođeni Sin Božji i njega kao jedinog Otkupitelja svijeta nitko ne može zamijeniti. Međutim, svećenika smijemo nazvati »drugim Kristom« jer je njegovo poslanje u funkciji ostvarenja Kristove želje da se Kristovo evanđelje proširi po svemu svijetu i da se svima navijesti Radosna vijest spasenja po Kristu. U tom kontekstu nastavljanja Kristova djela i ostvarenja njegove želje da se kraljevstvo Božje naviješta svim narodima, naziv »drugi Krist« za svećenika ima smisla jer svećenik po sakramentu euharistije uprisutnjuje samoga Krista. Dekret Drugog vatikanskog koncila *Presbyterorum ordinis* kaže da je Krist »postavio neke da prikazuju žrtvu i da opraštaju grijeh te da za ljude javno obavljaju svećeničku službu u Kristovo ime« (PO 2). Isti dekret kaže da »svaki svećenik u svom stupnju predstavlja Kristovu osobu, svaki je nadaren posebnom milošću da bi – služeći povjerenom puku i cjelokupnom Božjem narodu – što bolje mogao slijediti savršenstvo onoga koga predstavlja i da bi se slabost ljudske puti liječila svetošću onoga koji je nama postao Veliki svećenik – 'svet, nevin, neokaljan, odijeljen od grešnika' (Heb 7, 26)« (PO 12). To jedinstvo s Kristom prezbiteri će postići »ako se povežu s Kristom u prihvaćanju Očeve volje i darivanju samih sebe za stado koje im je povjereno« (PO 14).

⁵⁵ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 33 (Nagovor, 25. V. 2006.).

⁵⁶ *Isto*, 20.

Summary

PRIESTHOOD SPIRITUALITY – AN INTEGRAL PART OF THE IDENTITY OF PRIESTHOOD

Mijo NIKIĆ

Faculty of Philosophy of the Society of Jesus
Jordanovac 110, HR – Zagreb
mnikic@ffdi.hr

The author begins his article by quoting Pope Benedict XVI: »God is the only treasure people want to find in a priest.« Before being anything else, a priest is a man of God, a »second Christ« on Earth. A priest has to be strong in spirit in order for people to recognise God in him. The author sees spirituality as an integral part of the complete identity of a person who functions on physical, mental, social and spiritual levels. The spiritual dimension is considered to be the crowning identity of each individual person. It is this dimension that enables a person to establish a relationship with the Absolute and to hear God's voice through their conscience. Priesthood spirituality – as an openness towards the Absolute – is the most important, integral part of the identity of a priest. The identity of a priest consists of, firstly, to be a man; then to have a true calling to priesthood; to be consecrated and sent to the people by God through the Church that offers the sacrament of Holy Orders. The priest's identity is marked by Christ to such an extent that we can say that in his apostolate, he acts »in persona Christi«. The Holy Spirit, who is active in priesthood spirituality, »builds« the image of Christ within a priest.

In the second chapter the author quotes numerous Church documents, as well as the teachings of certain theologians, who argue that priesthood spirituality receives its life from sacramental grace. Every time a priest gives the sacrament of Baptism he has a chance to renew his own baptismal promises. A priest is also the first to use the sacrament of Reconciliation, before his penitents do. The Eucharist is the source and the highlight of the Church and spiritual life. The greatest sign of a priest's dignity and his spirituality is the celebration of the Eucharist through which Jesus Christ is present in this world. The sacrament of Holy Orders entitles a priest to act with God's power and to continue Christ's work of salvation. The author notes that a priest's spirituality feeds itself on God's word and prayer. Obedience to God and Church makes a priest's spirituality stronger. A true priest who is God's priest does not talk or act according to his own wisdom but in the name of God. Priesthood spirituality gives a priest strength and incentive to be faithful to his vow of celibacy.

The author concludes by quoting the words of Pope Benedict XVI. With them the Pope encourages priests to be aware of the nobility of their priesthood identity as well as the power of their priesthood spirituality: »Believe in the power of your priesthood! Through the power of the sacrament, you have received all that you are...«

In conclusion, the author provides two examples of holy priests who are true »specialists« in spirituality: Saint John Vianney, the patron of priests, and Blessed Aloysius Stepinac, Archbishop of Zagreb.

Key words: spirituality, priest, identity of a priest, integration, grace, sacraments, pastoral, spiritual life.